

STAVĚT SPRÁVNĚ

Uchytil se v tvrdé italské konkurenci. Slovenský architekt **PAVOL MIKOLAJČÁK** o stavění v Alpách, bezduchých kancelářských krabicích a nutnosti vyrazit do světa na zkušenou.

Text:

Marie Frajtová

Rodinný dům ve městě Villanders. Pavol Mikolajčák se rozhodl pro řešení věrné modernistické radikálnosti: „Dům je skrytý v kopci, vše je v jedné rovině, prostory jsou velké a otevřené.“

Foto Oskar Da Riz

Architekt Pavol Mikolajčák už osm let žije a pracuje v severoitalském regionu Jižní Tyrolsko. Letos v zimě tam v lyžařském středisku Obereggen dokončil projekt horské restaurace a jeho moderní budova seskládaná ze tří typických alpských domečků vzbudila pozornost nejen odborné veřejnosti. Novostavba působí fotogenicky a zapadá do okolní krajiny. Pětaticetiletý architekt má však za sebou řadu dalších projektů – třeba obytný městský dům v Bolzanu nebo soukromý dům propojený s tradičním jihotyrolským stavením ve městě Villanders.

Jeho poznávacím znamením je úcta k okolní krajině a touha po kvalitní, bytelné architektuře, která má šanci obstát i za několik desítek let. Sešli jsme se přímo v jeho nejnovější stavbě, horské restauraci v Obereggen, a během rozhovoru sledovali turisty, kteří si z obrovských oken vytrvale fotili velkolepé výhledy na okolní vysokohorské štíty.

Pocházíte z Levoče, to je půvabné středověké město. Ovlivnila vás jeho architektura?

Podvědomě určitě. Bydli jsme na starém městě, takže skutečně v obklopení památek. Remeslná zručnost starých mistrů mě vždy fascinovala. Tam vlastně vznikl i můj první stavitelský počín. Byl to jakýsi dřevěný domeček, který jsme jako osmiletí spolu s bratrem postavili v korunách třešně na naší zahradě.

Hrál jste si rád s kostkami a stavebnicemi?

To v každém případě. Miloval jsem Merkur, Sevu, později Lego. A samozřejmě modelářství – u lepení nebo skládání lodí a letadel jsem proseděl celé hodiny. Chodil jsem na výtvarku do lidové školy, měl grafické vnímání, tvořit něco rukama mě moc bavilo. Hodně jsem kreslil a vyráběl si různé sochy – tyhle tendence jsem určitě měl. Proto jsem se po ukončení gymnázia v Levoči rozhodl zkusit to s architekturou. Studovat jsem začal v Bratislavě na Fakultě architektury STU a po dvou letech jsem pokračoval na Technické univerzitě ve Vídni.

Podle čeho jste si vybral Vídeň?

To byla hodně intuitivní věc. O tom, že bych odešel studovat do zahraničí, jsem přemýšlel už na gymnáziu, v každém případě jsem chtěl vyrazit do světa. V den svých osmnáctých narozenin jsem seděl v autobuse do Švýcarska, kam jsem jel pracovat na farmu, rok poté jsem dělal plavčíka v Americe. Vždycky mě to táhlo ven – ne kvůli nějakým ambicím, bylo to kvůli dobrodružství a ze zvědavosti. Chtěl jsem se učit jazyky, porozhlédnout se. Když jsem se dostal k architektuře, své zahraniční cesty jsem plánoval tak, aby s ní souvisely.

Co vás přivedlo do Jižního Tyrolska?

Ve druhém ročníku vídeňské fakulty architektury jsem si hledal praxi na léto. Úplnou náhodou jsem našel architektonický ateliér Christoph Mayr Fingerle v Bolzanu, který dělal velmi pěkné projekty. Napsal jsem jim, jestli bych u nich nemohl pracovat – a oni mě vzali. Práce bylo dost, dělali jsme řadu soutěží, bavilo mě to. Nakonec jsem si léto prodloužil na celý rok a v té době se nám podařilo získat velký projekt městské knihovny v Bolzanu. Musím říct, že jsem měl štěstí, můj šéf měl skvělý přístup k práci. Neviděl v ní byznys, ale poslání, chtěl dělat věci správně. To bylo hodně inspirativní. Časem jsem se osamostatnil a dnes mám svůj vlastní ateliér.

Na co myslí architekt, když staví v horách? Tady platí úplně jiné měřítko než v městské zástavbě, ne?

Hory jsou ten nejdůležitější element. Ovlivňují celkový postup při navrhování, krajina a terén od počátku rozhodují o tom, jak bude projekt vypadat. Tady v Obereggen je sice lyžařské středisko, ale pohybuje se tu v chráněné krajinné oblasti. Cokoli se tu postaví, musí s horami souznít a nesmí je jakkoli narušovat. K přírodě mám respekt a přistupuji k ní s velkou senzitivitou.

Musí být architekti pokornější než ve městě, kde se mohou kreativně rozmáchnout?

Jistě. My jsme s kolegou Peterem Pichlerem vyhráli soutěž především proto, že dvě třetiny našeho objektu jsou zakopané pod zemí. A to, co vykukuje nad zem, je inspirováno původní zástavbou: objekt je rozdělený na tři dřevěné domky, podobné, jako tu běžně najdeme v horských stráních. I použité dřevo je zvenku tmavě šedé a vypadá, jako by tu bylo už mnoho let.

Kdo tu stavbu vlastně inicioval?

Společnost, která v Obereggen spravuje lanovky. Tedy lokální lidé, kteří středisko před nějakými čtyřiceti roky založili a snaží se ho citlivě udržovat a rozvíjet. To, že se tu vůbec mohlo začít stavět, vyplynulo z faktu, že tu už jedna horská chata kdysi stála. To bylo v 60. letech, našli jsme ji ještě zakreslenou ve starých plánech. Argumenty, proč tady stavět, jsou jednoduché – v zimě i v létě je potřeba turistům nabídnout útulné přístřeší, kde se mohou najíst, dojet si na toaletu a pokochat se výhledem.

Souhlasili investoři hned s něčím tak moderním?

To je výhoda soutěží. Spolu s naším návrhem byly prezentované další, tradiční i modernější.

PAVOL MIKOLAJČÁK (35)

Pochází z Levoče, vystudoval architekturu na Technické univerzitě ve Vídni, absolvoval v roce 2007. Mezi lety 2003 a 2009 pracoval v ateliéru Christoph Mayr Fingerle v Bolzanu, s jehož týmem získal řadu architektonických ocenění. Tři roky spolupracoval s architektem Walterem Pichlerem, od roku 2012 působí jako samostatný architekt, je členem Komory architektů autonomní provincie Bolzano. Od roku 2009 v Jižním Tyrolsku žije trvale, je ženatý a má dvě dcery.

Horská chata s restaurací v lyžařském středisku Obereggen. Na projektu vycházejícím z archetypu lokálního horského domku se sedlovou střechou pracoval s architektem Peterem Pichlerem. Nejnovější Mikolajčákův projekt byl slavnostně otevřen letos v únoru.

Náš návrh zaujal nejvíc, i když byly trochu obavy, aby se projekt vzhledem k nekonvenčnosti nevymkl z investičního nákladového rámce.

A to se podařilo?

To se samozřejmě nepodařilo, ale nebylo to tak hrozné. Ale to je realita architektury. Když chcete držet kvalitu a stavět něco mimořádného, je potřeba investice vnímat jako něco, co tu stavbu odlišuje od banálních objektů. Naštěstí naši investoři to viděli podobně. Ta nadhodnota je znát.

Jak vznikl nápad tří pospojovaných domečků?

Rozčlenit hmotu návrhu na menší části jsme se rozhodli úplně na začátku, protože vytvářejí intimnější atmosféru než jeden velký objekt. Jde o archetyp lokálního domu, lidé ho znají – stejně jako klasickou formu sedlové střechy. Ty tři domky bylo nutné pospojovat do jednoho funkčního celku, aby tu mohla fungovat restaurace se svým provozem. A pro ten je ideální, aby kuchyně, restaurace a terasa byly v jedné rovině, aby personál nemusel běhat někam po schodech. To znamenalo, že jsme kuchyni museli zakopat hluboko do kopce, odkud pak dům pokračuje přes restauraci až k venkovním výklenkům s výhledem.

Dům stojí v prudkém kopci, jak složité bylo sem dostat stavební techniku?

S tím samozřejmě byly největší těžkosti. Nejprve jsme museli vybudovat úplně novou, čtyři kilometry dlouhou příjezdovou cestu, kudy sem přijížděla technika a materiál. Svah jsme museli zpevnit, aby se neporušila statika. Dřevěnou část jsme sem dováželi po kusech a skládali ji tady jako skládačku. Celkově stavba trvala čtvrt roku.

Chodíte se sem dívat, jak vaše restaurace funguje?

Ano, mívám tu často různé pracovní schůzky, vždycky si tu sednu, dám si kafe a pozoruju lidi. Jak sem přijdou zvenku, okamžitě zamíří k těm velkým oknům a vytáhnou foťáky. Tipuju, že se denně objeví tak sto nových fotek na Instagramu a Facebooku.

Jak na moderní architekturu reagují jihotyrolští starousedlíci? Mají pochopení?

Řekl bych, že ano. Přeci jen, Jižní Tyrolsko je bohatý region, ekonomika funguje. Lidé jsou zvyklí, že se tu hodně staví, je tu spousta mladých architektů, kteří navrhnou hodně moderní projekty. Ale také tu neprojde všechno. Před dvěma lety probíhala soutěž na tři vysokohorské chaty, byla z toho velká polemika, pro-

tože to bylo na místní příliš. Naštěstí jsme při přípravě našeho projektu nezaznamenali kritické hlasy. Dosáhli jsme kompromisu, který přes svou modernost neprovokuje. Reakce byly od začátku pozitivní.

Sledujete, co se staví v Bratislavě nebo v Praze?

Ztrácím přehled, přeci jen už jsem tu dlouho. Ale když jsem tu v roce 2007 začínal, můj bývalý šéf Christoph Mayr Fingerle, obdivovatel klasické moderny, se chtěl podívat do Brna. Tak jsme zorganizovali pro celý office pěknou dvoudenní exkurzi. Navštívili jsme vilu Tugendhat, práce architekta Bohuslava Fuchse, hotel Avion, pavilony brněnského výstaviště i několik nových projektů. Je vidět, že v Česku je mnoho příkladů, kdy se podařilo na tuto výjimečnou historii navázat. Složitější je to s mainstreamem, architektura a hlavně urbanismus je pod obrovským tlakem na profit. Rád si čtu slovenské zpravodajské weby, takže vnímám nikoli zřídka velké developerské projekty s trendy anglickými názvy, kde se zdá, že rozpočet na marketing několiknásobně převyšuje ten na architekturu. Ale zůstávám optimistou – jednou se trh a společnost nasytí a začne se více diferencovat. Věřím, že význam a hodnota architektonické kvality bude růst.

Je v Jižním Tyrolsku někdo další z Česka nebo Slovenska?

Pracuje tu hodně Slováků i Čechů v gastronomii, přes sezonu narazíte skoro v každé restauraci na personál mluvící slovensky nebo česky. Několik krajanů se tady i usadilo. Zažil jsem dokonce domácí hovořit celkem dobrou slovenštinou, jednou někdo vzpomínal, že byl na svatbě ve vesničce nedaleko Levoče.

Co byste poradil kolegům, kteří mají chuť vyrazit do světa?

Architekti musí být zvyklí hodně pracovat, ale to je nezbytnost, ať pracujete kdekoli. Kromě talentu je nutné dobře zvládnout jazyky. Žít natrvalo v cizině určitě nemusí být cílem, ale aspoň si to na nějaký rok zkusit je podle mě neuvěřitelné obohacení.

Táhne vás to ještě někam dál?

Vždycky mě lákalo zkusit si žít v nějakém velkém městě – Londýně, New Yorku. Tahle zkušenost mi chybí. Samozřejmě, už mi není dvacet pět a mám tu rodinu, takže tyto ambice se tomu teď musí podřídit. Ale jsem tu naprosto spokojený, zvykl jsem si na určitý životní standard, vybudoval si tu profesní a přátelské vztahy, systém, ve kterém se vyznám. Žiju tu rád.

Pětipodlažní městský dům v Bolzanu. Celá fasáda je z betonu zdrsňeného kladívky, stěny mají šedesáticentimetrovou tloušťku, parapety oken jsou z hrubého lámaného kamene. „Nemám rád sádrokartonové škatule pokryté tenkou vrstvou omítky. Tohle je pořádný, bytelný dům, má robustní strukturu – skoro jako středověký hrad,“ říká architekt.